

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése: Kovács Lajosné Joó Margit táncpedagógus tevékenysége

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása

☐ agrár- és élelmiszergazdaság	☐ egészség és életmód	☐ épített környezet
☐ ipari és műszaki megoldások	☒ kulturális örökség	☐ sport
☐ természeti környezet	☐ turizmus	

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye: elhunyt

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik

☒ települési	☐ tájegységi	☐ megyei	☐ külföldi magyarság

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

1921-2013.

Margitka néni, Kovács Lajosnének hívták, Joó Margit lánykori nevén. Tánc, és illemtanár volt itt a falunkban. A házuk a mostani Kovács állatorvos háza volt, ami akkoriban mozi volt, melyet a férje üzemeltetett. A ház, amiben laktak, hatalmas ház volt, régen kocsmá, és egy nagy gabonaraktár volt, még a második világháború előtt, akkor egy Lichter nevű zsidó családé volt. Margitka néni, akit az egész falu Mozsiné Margitkának hívtak, az 40-es évek második felétől a 70-es évekig volt a táncnőre a fiataloknak. Elsőbb az úgynevezett Gazdakörben (most az idősek otthona) tartotta a táncórákat, azután mikor megépült a kultúrház azután pedig ott. Néptáncsoportot is vezetett gyerekeknek is, felnőtteknek is. A társastáncok mellett ugyanis a néptáncokhoz is kiválóan értett. Rendkívül szigorú volt és mindig a maximálist követelte. Egy fa csattogó volt mindig a kezében, amivel az ütemet csattogtatta.

Megalkotta az apátfalvi lakodalmast és színpadra vitte. Voltak vele több helyen fellépni, versenyeken is. Kardos István bácsi volt a vőfély. Nagy sikerük volt mindenféle, és számos oklevelet és elismerést magukénak tudhattak. A tánciskolában, a társastáncokat, a keringőt, a tangót, az angolkeringőt, a szvinget, rock-and rollt, a rumbát csa-csá-t, és nem utolsósorban a csárdást tanította. Kedden és csütörtökön, az úgynevezett „babás estéken” voltak a táncórák. Ősz elején, mikor már szüntenek egy kicsit a mezőgazdasági munkák, kezdődtek a táncórák. Ismerkedési esttel kezdte, melyet illemtannal is egybekötött, és a fiatalokat tanította a helyes társasági viselkedésre melyben azután nem ismert tréfát.

A karácsonyi ünnepek után január elején minden évben megrendezte az úgynevezett nagypróba bemutatót. Ezt megelőzően egy héttel volt a kis próba, melyen csak a fiatalok legközelebbi hozzátartozói, családtagjai vettek részt, de azután a nagy próbán, ott volt szinte az egész falu. Ez akkoriban neves esemény volt. A fiatalok a nagyterem ajtaján kétfelől párban vonultak be, és a palotás tánc lépéseivel haladtak szépen lassan be, a terembe. A lányok egyfelől a szoknyájuk szélét fogták fel, a másik kezükkel a párjukat karolták, a fiúk pedig a szabad karjukat hátra téve tartották. Mintha még most is magam előtt látnám őket. Sosem felejttem el, hogy mindég a lassú

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

csárdásra járták a palotást, és vonultak be, hogy „Befagyott a Maros vize nem lehet halászni...” A lányok mind hófehér ruhában voltak, a fiúk pedig sötét öltönybe, nyakkendőbe. Gyönyörű volt. Jó lenne, nagyon jó lenne, ha ismét felelevenedne a falunkban ez a szép hagyomány a fiataloknak.

A zenekar tagjai: Borbély Bandi bácsi, Mátó Józsi bácsi (Lajkó Józsi bácsinak is mondták) és a fia kis Lajkó Józsi) (Szotár)...Tódor Matyi...Fejes István bácsi...

Borbély Bandi bácsi szakszafon, Kis Lajkó dob, és klarinét is, mikor melyik, az apja, szintén szakszafon, Fejes István bácsi harmonika Tódor Matyi is klarinét, is szakszafon is.

Nagyon szép asszony volt ez a mozisné Margitka néni, minden asszony, lány őhöz szeretett volna hasonlítani, gyönyörű tartása volt, és ízlésesen öltözködött, amit a fiataloktól is megkövetelt. Rendkívül ápolt volt, amit szintén nagyon megkövetelt, a fiúktól, lányoktól egyaránt.

Végezetül hadd mondjak el egy kedves kis anekdotát róla. Az egyik anyának is szép lánya volt, és mindenkinek azt mondta, hogy az ő lánya hasonlít Margitkára, és hogy az ő lányára rá mondhatják, hogy második mozisné! No, aztán a tudjuk milyen egy falu, hát rajta is maradt azon a lányon, még idős asszony korára is, hogy második mozisné.

Kovácsné Margitka lánya, Kovács Margit mondta el a következőket a családról. (2019-11-06.)

Kovács Lajosné Joó Margit 1921-ben született, 2013-ban halt meg Makón. 17 évesen férjhez ment, 19 évesen született leánya.

1939-ben került ki Apátfalvára férjével.

Férje, Kovács Lajos (1912-1991) „Mozgóképfilm színházat” mozi szervezzen és üzemeltessen a faluban. A lehetőséget, mint „hadiárva” kapta meg. Ez valamennyi állami támogatást is jelentett. A beüzemeléshez szükséges költségek nagy részét saját erőből (anyukája segítette) biztosította. Kovács Lajosnak testvére nem volt.

A mozi berendezése a budapesti „HÍRADÓ” mozi mintájára készült. Felutaztak Pestre és jegyet vettek egy előadásra. Közben méretet is vettek a székekről, és a mozi berendezéséről. Az apátfalvi mozi korának egyik legmodernebb mozi épülete volt. Gondoskodtak szellőzéstől, és parfüm levegőbe juttatásával a tömegszagot is meggátolták. Apátfalván mozi helyiségül LICHTER féle ház nagytermét bérelte Kovács Lajos. Ez a terem volt előtte kocsmá is, és a tulaj (Lichter) foglalkozott gabonakereskedelemmel is.

Kovács Lajos a háborúban 1944-ben hadifogságba esett, ahonnan 1947-ben nagyon rossz egészségügyi állapotban, betegen került haza. 1947-ben Pesten az ORFI-ban ápolták, hogy helyrehozzák.

1950-es évek elején államosították a mozi, elvették tőlük, de ott maradhatott mozigépész. A MOKÉP alkalmazottjaként, megyei műszaki ellenőr lett. Innen ment nyugdíjba.

1959-ben beköltöztek Makóra a Teleki utca 12 szám alá. Lányuk ekkor érettségizett a gimnáziumban

A lányuk Margit 1941-ben született meg, nagyon anyás természetű volt. A lány Margit 1-2 évig járt Apátfalván iskolába, utána az anyukájával Pesten éltek, ott járt anyja mozisné Margit néni Tánctanár Képzőbe. Az apa a háborúban fogságban volt, rossz egészségügyi állapotban került haza. Ezekben az években Pesten az ORFI-ban ápolták, hogy helyrehozzák egészségét.

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

Lánya Farkasné Kovács Margit, pedagógus, testvére nem született.

Mozisné Margitka 1947-49-ig járt a Tánctanár Képzőbe Budapesten, ami országos beiskolázású intézmény volt, társastánc oktatásra vonatkozott. Ugyanis kevesen rendelkeztek az országban szakképesítéssel. 1949. májusban tartotta az első tanfolyamot Apátfalván.

Szakmai munkaközösségekben dolgoztak a kollégáival együtt. Felosztották az oktatók a területet, Margit néninek Csanádpalota, Kiszombor, Földeák Apátfalva, Makó Hódmezővásárhely jutott, ezeken a településeken állandó helye volt és néha még Battonyán is tartott tánciskolát.

Hivatása (amit nagyon szeretett) alapját képezte:

- Mozgáskultúra tanítása és fejlesztése
- Társasági élet alapvető viselkedési formái és szabályai-viselkedés

1954-óta dolgozott Makón, a művelődési házban, ebben az időben a néptánc-oktatásra vonatkozó ismereteivel fejlesztette szaktudását.

Szakmája kétpólusú: társastánc, néptánc. Ebből adódott a nagyfokú elfoglaltság. Néptánc oktatást tartott Makón a Bartók és a Deák iskolában az 1960-as években. A felnőtt és iskolás csoportok rendszeres résztvevői voltak a megyei és országos versenyeknek. Rangos helyezéseket értek el, legtöbbször arany fokozatot.

Néptánc oktatói munkája zárásaként gálaműsorról búcsúzott, kb. 1980-ban. Tehát napjainkban 60 éves a Maros Táncegyüttes. 1980-81?-ig volt Makón a néptánc csoport vezetője.

Ezt követően még több éven keresztül szervezte és vezette a társastánc tanfolyamokat, 1994-ig. Munkája elismeréseként

- kulturális delegáció tagjaként Moszkvai út, 1960-as évek közepén.
- városi v. megyei szintű elismerés 1990-es években.

Munkájára jellemző: szakmai igényesség, következetesség, hallatlan szerénységgel ötvözött szorgalom, empátia (fiatalokkal szembeni szeretete).

Ő MINDENKI MARGIT NÉNIJE (több esetben így nevezték).

Foglalkozása néptánc, társastánc, illemtanár. Az apátfalvi lakodalmas koreografálása is a nevéhez fűződött. A csoport tagjai a falu lakói voltak, nem hivatásos táncosok. A darab a népszokásokat emelte ki. Margit néni idejekorán belátta, a hagyományok őrzése fontos.

Margit néni hirtelen halt meg, Bozsogi Attila zenész (ő zongorázott a társastánc órákon Margit néninek) írt róla emlékező cikket.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

Kovács Lajosné apátfalva meghatározó személyisége volt, bár egy időben már Makón laktak. Ő tanította a fiatalokat a tánc lépésekre, az illendő viselkedésre, a társasági élet szabályaira. A hagyományok fennmaradásáért is sokat tett, megalkotta a „Pátfalvi lakodalmast”, sok elismerést szerezve ezzel a falunak.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források):

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

„Kovács Lajosné 1939-ben, férjhezmenetelekor került ki Apátfalvára. 1949-ben végezte el a tánctanárképzőt. Eredményesen tanította a község fiataljait szalontánra, majd népi tánra is. Szalma István iskolaigazgató kezdeményezésére 1954 januárjában népi tánccsoport alakult az apátfalvi lakodalmas bemutatására. A lakodalmas forgatókönyvét Szalma István írta, a népi énekeket Szigeti György gyűjtötte, a rigmusokat Kardos István mondta tollba, a betanítást Kovács Lajosné végezte. Ebben nem a tánc, hanem az énekek, rigmusok elmondása kapott központi szerepet, az előadás műfaja népi játék. A negyvenperces összeállítást a megye minden nagyobb községében és városában bemutatták, a szegedi színházban is fölléptek.

A makói születésű Ács Sándor a Népművelési Intézet megbízásából 1955-56-ban rendszeresen járt le Apátfalvára, és szaktanácsaival segítette a tánccsoportot. A lakodalmas színre vitelét hitelesnek, változatosnak tartotta, Kovács Lajosné jó érzékkel válogatta össze a táncokat.”

Tóth Ferenc: Apátfalva, Száz magyar falu könyvesháza sorozat

„Mikor alakult és hogyan épült fel a „táncegyüttes”?”

Ha jól emlékszem 1953 őszén alakult egy kisebb csoporttal az apátfalvi népi együttes. Kardos István vőfély, Kovács Lajosné-Margitka néni – tánctanár, és Szigeti György néprajzszakos tanár vezetésével. Az élő zenét Beke Pista bácsi és zenekara adta.

Az együttes tagjai voltak: az idősebbekkel kezdeném. Először is Kardos István bácsi – aki később a népművészet mestere címet kapta, - felesége Juliska néni, aki élete végéig az apátfalvi népviseletet hordta. Kerekes „Burkus” Marci bácsi és felesége, Gyenge Matyi bácsi és felesége, Deszpot Pista bácsi és felesége Kardos Ilona néni, aki a vőfély Pista bácsinak volt a húga. Tisza Jani bácsi és felesége Rozika néni, Tisza Pali bácsi és felesége.

A fiatalok - fiúk: Gonda Pista, „Kukucs” (Varga) Ferkó, Barta András, Bernát Jóska, az ötödikre sajnos nem emlékszem.”

patfalvaikorraaj.blog.hu/2008/07/06/apatfalvi_lakodalmas

1952 őszén megalakult az iskola tánccsoportja, mely azóta is rendszeresen működik. Ezt a csoportot először Kovács Lajosné tánctanár, majd 1962 óta Bálint Sándorné nevelő vezeti. 1953-54 telén megalakult a községi népi együttes. Tagjai helybeli dolgozó parasztok és gyermekeik. A csoport lelkes tagjai hosszú próbák után „Apátfalvi lakodalmas” című népi játékkal szerepeltek. Említésre méltó szerepet vittek ebben a munkában Szakáll András, Kardos István, Kovács Lajosné és még sokan mások. A művelődési otthon megépítése előtt, mint már említettem, a kulturális rendezvényeket a Gazdakörben, a pártszékházban, a DÉFOSZ-székházban tartották.

Varga Sinka József: Apátfalva község fejlődéstörténete

1944 szeptember 25-től 1965 április 4-ig

„– 7 évesen kezdtem táncolni a Bartók iskolában, Kovács Lajosné volt a tanárom, neki köszönhetem a tánc szeretetét. 13 éves koromban már a mostani Maros Táncegyüttes elődjébe

kerültem – mondta *Döme Mariska*, akinek nevét és munkásságát az egész város ismeri. Ez az úgynevezett régi Maros 1980 telén feloszlott, így a népművelő és magyar szakos tanárként végzett Mariskára hárult a feladat, hogy újjászervezze azt.” Gálára készül a Maros Táncegyüttes 2013. 02 23. Makó Híradó

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

III. MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja

1950. december 3. Vargáné Antal Ilona és Csapó Jánosné gyűjteményéből. Alsó sor közepén van Margit néni.

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

Csapó Jánosné gyűjteményéből. 1960.

Tánciskola, nagypróba 1962. Varga Andrásné Szentesi Ilona gyűjteményéből.

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

Kerekes Andrásné, Fejes Ilona gyűjteményéből. kb. 1969.

2. A Htv. 1. § (1) bekezdés *j*) pontjának való megfelelést támogató és ajánló levelek:

Kovács Lajosné ajánló levele az értéktárba.

Tánc tanár volt, tánciskolát vezetett, itt is Magyarcsanádon is. Mellette a moziban pénztáros volt, mert a férje volt a mozigépész.

A zenekara: Borbély Bandi bácsi- Kacsaj Bandi bácsi szaxofon, Pintér György trombita, Mátó Jóska dob, bőgő, Kiefner Péter harmonika.

Én nagyon jól tudtam táncolni, mindenki csak „Sütőkének” hívott 1929-ben születtem. 1941-ben jártam először tánciskolába, de az még Margit néni előtt volt. Utána haladónak voltam felvéve Margit nénihez.

Ha Csanádon nem volt elég fiú tánciskolában Fejes Julianna meg én mentünk át, a lányok mellé, vezettük a lányokat.

A tánciskolában tanultunk csárdást, keringőt, tangót, angol keringőt, és „szlá fox-ot”-slowfoxot.

Margit néni csinos, szép kedves, elegáns, barátságos volt, a lánya is. Később, ha Makón találkoztunk vele, messziről köszönt. Mikor meghalt a férje bement Makóra lakni.

Javaslom felvételét az értéktárba.

Juhász Jánosné Sütő Rozália Apátfalva,

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

Ajánló levél Mozis Margit néni települési értéktárba való felvételéhez.

Kedves asszony volt, nagyon szerette a táncot. Szinte minden apátfalvit ő tanított táncolni. Az apátfalvi nép nagyon mulatós, szeretik a lakodalmakat, a táncot, a mulatást, jókedvű jó kedélyű nép vagyunk.

A Margit néni férje mozigépész volt, ezért hívják mozis Margitnak. Először itt laktak, később bekerültek Makóra, oda költöztek, de onnan is kijárt. A kultúrházban volt a tánciskola, szombatonként.

A táncitanításhoz volt neki egy csattogatója fából, azzal diktálta az ütemet.

Én 1962-ben jártam tánciskolába, 16 évesen. Legtöbben mikor kimaradtak 8. osztályból, akkor mentek utána a tánciskolába. A farsangokban volt, kb. 2 hónapig jártunk, 14 pár jelentkezett akkor, mikor én is jártam.

A tánciskolában mikor már elég jól tudtak a fiatalok táncolni, volt a kispróba. Arra rózsaszín ruhát varrattak a lányok. Utána volt később a nagypróba, azon betanult tánc is volt. Arra fehér ruhát varrattunk, nem hosszút, csak rendeset, és fehér cipő volt hozzá.

A nagypróbán párban kezdtünk, két sorban kettesével indultunk, kiértünk a színpadhoz, akkor volt a betanított tánc. Szép volt. Mikor eltáncoltuk, kezdődött keringővel a bál.

Megköszöntük kis ajándékkal Margit néninek, hogy ennyit törődött velünk. Kacsaj Bandi bácsiék zenekara zenélt, egész éjjel, alig pihentek. Egész éjjel ott voltunk. Körben a nagyteremben két sor szék volt kitéve, azon ültek a gardimamák, mi álltunk előttük.

Én elsőtáncos voltam, Lúczó Pista és én vezettük be a tánciskolásokat.

Mindenki csak egyszer járt tánciskolába, akkor jól megtanulta az összes táncot. A tánciskola télen volt, a tanyáról begyalogoltunk, éjjel gyalog mentünk ki. Volt mikor hóban, és jó hidegben. Ha enyhébb tél volt, biciklivel mentünk.

Nagyon szép élmény volt számomra, most is vissza tudom idézni Margit néni kedvességét, finomságát. Nekí köszönhettem Apátfalva fiatalsága, hogy megtanult táncolni. Meghatározó élménye volt az életünknek.

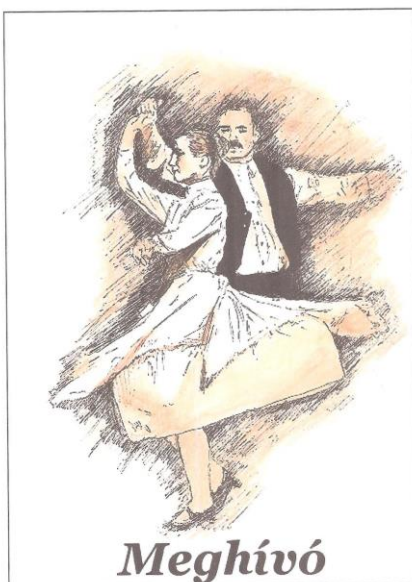
Javaslom a helyi értéktárba felvételre.

Apátfalva, 2019. június 24.

Varga Andrásné

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

Kedves Néptáncos Barátunk!

Tisztelettel meghívjuk
2019. október 24-én (csütörtökön)
17 órára a
makói Városi Könyvtárba
(Makó, Deák Ferenc u. 2)

egy baráti beszélgetésre a már eltávozott
táncosokról az élőkkel.

Kérjük ismerőseivel, régi és mostani
táncosokkal együtt tiszteljük meg aktív
részvételükkel egymást és a múltidéző
beszélgetés szervezőit.

Ha van a táncosokról fényképe, kérjük hozza
magával!

A találkozás reményével szeretettel várják a
szervezők:

Sziksza Zsuzsanna
igazgató

Pusztai János
a rendezvény szervezője

MEGHÍVÓ

Makó Város Önkormányzata, a
Makó Városi Kulturális-Közművelődési Nonprofit Kft.,
a József Attila Városi Könyvtár és Múzeum és a
Család

Tisztelettel meghívja Önt kedves barátaival és
ismerőseivel

Kovács Lajosné Joó Margit

egykori táncpedagógus,
a Maros Táncegyüttes alapítója
**emléktáblájának avatására,
közös emlékezésre**

Az emléktáblát leleplezi:

Pusztai János
nyugalmazott igazgató

Időpont:

2020. január 23. (csütörtök) 17 óra

Helyszín:

Hagyamaház
6900 Makó, Posta u. 2. sz.

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

Az utolsó 3 oldalon található meghívókat, és képeket Pusztai Jánostól kaptuk.

Kovács Lajosnérol tudni kell, olyan szerencsés ember volt, aki olyan korban, olyan emberek között élhetett, amikor még mindennaposak voltak a falvakban élő emberek között az úgynevezett szokások, a népkultúra hagyományai.

Margit nénit a talán leglátványosabb szelete a néptánc ragadta magával a falvakban élő emberek kulturális szokásaiból. Ő még táncolhatott olyanokkal, akik vérükben hordozták, az anyatejjel szívták magukba a magyar paraszti kultúra alapját, a néptáncot. A népdalt, a díszítőművészeteket, hímzés, fazekasság, fafaragás, lakodalmak, családi események, bálak és még sok-sok változatát a népszokásoknak is megismerhette még ott a gyökereknél.

Tanulta, elleste majd tanította a falusi emberek egymáshoz való viszonyulásának titkaira a rábízott, az erre még áhító fiatalokat, akiknek még alapjaiban vérükbe, fülükbe, lábaikba ivódott be az egyetemes magyar kultúra.

Igen. Nagyon sikeresen tanította. Élete folyamán szóban, írásban sok-sok tapsban, rengeteg elismerést gyűjtött be, megérdemelten. Csokorba szedte, országos hírnevet szerzett a "Pátfalvi lakodalmas"-nak, a falu ünnepi szokásainak színpadra állításával.

Őrizzük, ápoljuk Margit néni emlékét !

Pusztai János nyugdíjas kulturális igazgató
Fotók: Csapó Jánosné Varga Andrásné